

ULUSLARARASI BEŞERİ VE SOSYAL BİLİMLER İNCELEME DERGİSİ (UBSBİD)

INTERNATIONAL HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCE REVIEW (IHSSR)

Volume: 2 Issue: 1 Year: 2018

MODERN BATI SANAT AKIMLARININ GÜNCEL SANATA KATKILARI

Hatice Nilüfer Süzen*

MAKALE BİLGİSİ

Makale Tarihiçesi:
Başvuru
09.04.2018
Revizyon
24.04.2018
Kabul
25.04.2018
Orcid Numarası:
0000-0002-2020-5551
Anahtar Kelimeler:
Sanat, modern sanat
akımları ve sanatçıları.

ÖZ

Değişen toplumlar, düşünceler alışkanlıklar, siyasi ve ekonomik koşullar karşısında nesnenin bağımsızlaşması geleneksel ve tarihsel biçimleri, kalıpları yıkmaya yönelik modern sanat; çeşitli sanat anlayışları ve kuramlarıyla yeni bir gerçeklik oluşturma, akımları, kuramları ve eğilimleri kendi içinde eritme ve entegre etme çabasını içermektedir. Sanat alanındaki izimler kendilerine has ifadelerini oluşturarak öznel deneyimlere ve yorumlamalara yönelmişlerdir. Bu da sanatta yeni ve modern anlayışların ortaya çıkışına önderlik etmiştir. Zaman içerisinde bilgi ve materyal kullanımının çeşitliliği sanatçının doğayı nesnelere ve kendini sorgulama, yorumlama ve algılama çabaları nesnelere ve sanat üretimine yaklaşımında farklılıklara yol açmış ve yeni sanat akımlarının doğmasına neden olmuştur. 19.yy. Avrupa'sında ortaya çıkmaya başlayan sanat akım ve teknikler modern sanatların çekirdeğini oluşturmuştur. Bu akım ve farklı dille ifadelerin bazıları arasında izlenimcilik, fovizm, kübizm, soyut resim, fütürizm, ekspresyonizm, konstrüktivizm, sürrealizm, toplumsal gerçekçilik, soyut dışavurumculuk, pop sanat, minimal sanat, kavramsal sanat sayılabilir. Her bir sanat akımı kendinden önceki ya da çağdaşı olan akım ile birlikte yoğrulmuştur. Bireyler sanat yoluyla ifade çeşitliliğiyle kalıcı izler bırakmak yenilikler ve değişimler yaratmak adına yola çıkmışlardır. Farklı üslupları ve ifade biçimleri olmasına karşın ortak noktaları, 20. yüzyıl alışkanlıkları ve değişen şartlarına karşı duyulan duygusal tepkiyi dile getirme isteğidir. 20. yy. sanatı devrim ve yeniden yapılanmanın tarihidir. Bu dönemde sanat, bilim ve teknoloji alanındaki ilerlemenin yanı sıra felsefeyle de ilişkili olarak atılımlarda bulunmuştur. Sanatın doğaya öykünmesi, hakikati arayışı öznel yaklaşımlarıyla yeni arayışlar içerisine girmesine neden olmuştur. İnsanın sanatla ilişki kurabilmesi için öncelikle algılaması gerekir. Bu algılama sonucunda üretime ve yorumlamaya geçecektir. Bu nedenler sanatı farklı izimleri takip etmeye yöneltmiştir. Bu araştırma da, literatür taramasına dayalı olarak sanata yön veren, geliştiren sanat akımları ve sanatçıları değerlendirilecektir.

CONTEMPORARY ART CONTRIBUTIONS OF MODERN WEST ART MOVEMENTS

ARTICLE INFO

ABSTRACT

Article History:
Received
09.04.2018
Revised
24.04.2018
Accepted
25.04.2018
Orcid Number:
0000-0002-2020-5551
Keywords: Art, modern
art movements and
artists.

The modern art, which tends to break traditional and historical forms and patterns along with the independence of the object in the face of changing societies, thoughts, habits, political and economic conditions, includes efforts for creating a new reality with various artistic understandings and theories, and dissolving and integrating movements, theories and trends in itself. The "-isms" in the field of arts have formed their own expressions and turned to subjective experiences and interpretation. This has led to the emergence of new and modern understandings in the arts. The diversity of information and material use increasing over time has changed artists' efforts to question, interpret and perceive the nature, objects and even themselves, and created differences in their approaches to objects and art production. This process finally has led to the emergence of new art movements. The movements and styles that have emerged in the 19th century Europe have formed the core of modern arts. Some of these movements and styles are impressionism, fauvism, cubism, abstract painting, futurism, expressionism, constructivism, surrealism, social realism, abstract expressionism, pop art, minimal art, and conceptual art. Each art movement has been kneaded together with the

* hnilufer.suzen@usak.edu.tr

---

previous or contemporary movements. Individuals have gone out of their way to create innovations and changes and to leave a lasting impression, using the diversity of expression through art. Despite their different attitudes and forms of expression, the common point of art movements is the desire to express the emotional reaction to the changing conditions of 20th-century life. The 20th century is the history of revolution and restructuring of the arts. In this period, the arts have made breakthroughs regarding philosophy as well as progress in science and technology. The arts' emulation into the nature and efforts for searching the reality has led itself to seek new quests with its subjective approaches. In order for people to have a relationship with art, it is necessary for them to perceive it at first. This perception will result in production and interpretation. These reasons have led the arts to follow different "-isms". In this research, art movements and artists who have directed and developed the arts, will be evaluated based on literature review.

MODERN BATI SANAT AKIMLARININ GÜNCELSANATA KATKILARI

"Dünya aydınlık olsaydı, sanat olmazdı"

Albert Camus

Giriş

Sahip olduğu materyaller ne kadar kısıtlı olursa olsun tarih boyunca hiçbir toplum sanattan yoksun kalmamıştır. Farklı zaman ve mekanlarda değişen sosyal ve kültürel koşullara bağlı olarak sanatın aldığı biçimler çeşitlilik gösterir (Farthing,2014;8). Gombrich'e göre; mağara duvarlarına renkli topraklarla kabaca bizon resimleri yapan ilk insanlardan günümüzde duvarlara tuvalere resimler yapan insanlara kadar geniş bir yelpazede yapılan birçok etkinlik vardır (Gombrich,2007;15). Her dönemin kendi tavrı, bakışı ve duruşu" vardır. Dünya sürekli bir değişim içindeyken sanatın bir noktada durması mümkün değildir.Sanatbireyin düşünsel ve sanatsal gelişimiyle birlikte ilerlemiştir.Birçok sanat akımı konu olarak hızlı endüstrileşmeyle hızlanan kentleşme ve kent insanının yaşadığı sorunlarından beslenmiştir.Geleneği tümenden reddeden sanatçı, Kübizm, Konstrüktivizm, Dadaizm, Sürrealizm ve Soyut ekspresyonizm gibi farklı yönelişler plastik sanatlarda yeni arayışlara girmiştir. İlk olarak Kübizimle, tuvale giren yabancı malzemelerin zamanla yüzeyden kopması, özgürleşmesi, sanat nesnesi kavramında, boyut ve malzemenin yenilenmesine örnektir. Yeniliğin arayışıtüm akımlarda, sanattaki alışılmış sınırları değiştirmeyihedefler.Sanatçıları akımların içinde bir araya toplamak konusunda kuşkucu olmak için nedenlerimizin olması gibi aynı şekilde tarihsel dönemlerin özellikleri konusundaki genellemeler de bir sorundur (Lynton,1991,115).

Sanatsal arayışlardan EmprosyonizmEksprosyonizm,Fovizm, Kübizm, Dadaizm, Sürrealizm gibi akımların parametreleri, doğdukları yıllardan çok öteye gitmediyse de sonra gelen akımları etkilemiştir.

1.MODERN BATI SANAT AKIMLARINDAN ÖRNEKLEMLER

1.1. DIŞA VURUMCULUK (EKSPRESYONİZM)

Ekspresyonizm de kişinin ruhsal durumu bir ifade biçimidir. Tabiat ikinci plandadır.Sanatçılar, kendilerini boğan, ezen ızdırap ve imkânsızlıklara, isyanlarını, renklerle ve biçimlerle anlatmışlardır. Eserlerinde, kadın vücutlarını çirkinleştirerek; portreleri ve ifadeleri korkunç, iğrenç ya da karnaval maskeleri şeklinde yapmışlardır.Çizgileri ve kullandıkları renkler fovist ressamlar gibi cesurdur.Van Gogh'un fırçası ve renkleriyle, peyzaj ve ayçiçekleri Ekspresyonizmin ilk örneklerini oluşturmuştur. Aynı dönemlerde, Edward Munch ise, korku, sevgi, nefret gibi duygularını yansıtmıştır tuvalerine. Figürlerin çirkinleştirilmesi ve bozulması ise bu tarzın bir gereğidir (Elmas, 2005, 287). Van Gogh, Modigliani, M.Beckmann, O.Kokoshka, Munch, Kirchner, Nolde, Rouault, bu akımın öncülerindendir.

Resim1:Gece(MaxBekman)

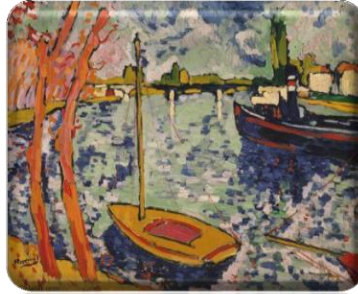
Resim 2: Çığlık (Munch)

1.2.YIRTICILIK (FOVİZİM) (1898-1908)

Fovistlerin öncüsü Matisse'dir. Fov'lar kendilerini konularının gerçek renkleriyle sınırlamazlar; dolayısıyla ağaçlar turuncuya boyanabilir, gökyüzü pembe, bir insan yüzü yeşil olabilir. Gölgeler aynı rengin koyu bir tonu değil genellikle bir başka renkle gösterilir, öyle ki bir çimenliğe düşen gölge koyu yeşil değil kırmızı da olabilir (Little,2006;100). Sanatçılar, İzlenimciler gibi, doğayı betimlemişlerdir, ancak yapıtlarında yoğun, dışavurumcu tepkilerizlenir. Çağdaş sanata ve sanatçılara, gelenekselkırımlarında öncülük etmiştir. Renk özgünlüğü ve özgürlüğüyle, modern sanatın önünü açmışlardır (Elmas,2005,289).HenriMatisse, AndréDerain, Maruice De Vlaminck ve RaoulDuffy temsilcileri arasındadır.

Resim3: HenriMatisse

Resim4. Maurice de Vlaminck

1.3. FÜTÜRİZM

Roma, Milano ve Floransa'da modern sanatın bütün heyecanlarını yansıtan bir akımdır. 1912'de Paris'te "Severini" tarafından düzenlenen sergide izleyiciye sunulmuştur. Fütürizm'de göre, her şey devingen ve değişkendir. Varlık hareketlerinin, gözümüzde bıraktıkları etkileri algılayıp, yorumlayıncaya kadar biçim yeniden ve hızla değişir. Benzer biçimde, onların imgeleminde insan kalabalığı devlet kurumlarından çok daha anlamlı bir politik güçtü (Little,2006;108). Umberto Boccioni, Giacano Balla, Carlo Cara, LuigiRussolo, Gino Severini, MarcelDumchamp önemli sanatçılarıdır.

Resim 5: Umberto Boccioni

Resim6: KazimirMalevich

1.4.DADAİZM (DADACILIK)

Dadaizm'in sürrealist (gerçek üstüçülük)akımlardan farkı "yıkıcı" olmasıdır. Bir sözlükten rasgele alınan "dada" sözcüğü Fransızca'da "zevk için binilen at" anlamındadır. Dadaizm, geleneksel ahlaki, politik ve estetik inançların savaşla tahrip olduğunu ilan etmiştir. Alışılmışve belirlenmiş disiplinlere karşı tepkili olan Dadaizm, Birinci Dünya savaşından sonra, sosyal çöküntünün bir sonucudur. Dadaistlerin estetik ve sanatın ilkelerini yok sayarak, malzeme ve teknik yönden sınırsız, resimler yaptıkları görülür. Geleneklere karşı sert tutumlarıyla, Sürrealizmin, Pop art ve Kavramsal Sanat'ın ortaya çıkmasına elverişli bir ortam hazırlamıştır. MarcelDumchamp,Kurt Schwitters, MaxErnts, Hans Arp, Francis Picabia, RaoulHausmann önemli sanatçılarıdır.

Resim7: M. Duchamp

Resim8: MaxErnst

1.5. SÜRREALİZM

1916 yılındabaşlayıp, etkisi devam eden modern bir sanat akımıdır. Soyut figürler düşsel mekanlardaki kompozisyonlarda alılmayıcısıyla buluşur. İlkel toplum sanatı ve eserleri sürrealistlerin ilgi noktasıdır. Sürrealizm akımı tıpkı Dadaizm gibi geleneksel sanat biçimlerininve burjuva değer yargılarına karşıdır. Antmen (2009;136)'e göre: "Gerçeküstücüler için bilincin ötesine uzanmak, arzuların ve kaygıların gerçek kaynağına inebilmeksanatsal yaratının bir uzantısıdır. Onlara göre bilinçaltı o güne dek baskı altına alınmış, sanatsal

yaratıcılıkla dolu bir depo idi ve mantık bu depoya girişı engelliyordu. Bu kilidi açmak için mantığı dışlamışlar, mucizevi konuların ve biçimlerin ortaya çıkmasını sağlamışlardır".Giorgio de Chirico, MaxErnst, Jean Arp, YvesTanguy, AlbertoGiacometti, Salvador Dali, Francis Picabia, MarcChagal, Rene Magritte, FridaKahlo, Paul Delvaux, JoanMiro, Man Rey sürrealizm sanatçıları arasındadır.

Resim9: Marc Chagall

Resim 10: Salvador Dali

1.6. SOYUT SANAT

Yeni ve özgün bir biçim arayışdır. Biçim vermenin objesi, ruhsal olan ben dünyasıdır ve dış dünya, optik dünya ile hiçbir ilintisi yoktur. Soyut resim mekân düşüncesini ve figürü reddetmiştir. Soyut Sanat: Soyut ifadecilik, Abstre ya da nonfigüratif (figürsüz), doğa görüntüleri olmayan bir akımdır. Biçim ve renklerde sınırsız olmasıyla birlikte resim dışında heykel, mimarlık alanlarında da etkisini göstermiştir. Wassily Kandinsky, Piet Mondrian, Robert Delaunay, Mark Rothko, Hans Hartung, Antoni Tapies, Kazimir Maleviç, Jean Arp, Jackson Pollock, Nicolas de Stael, sanatçılarıdır.

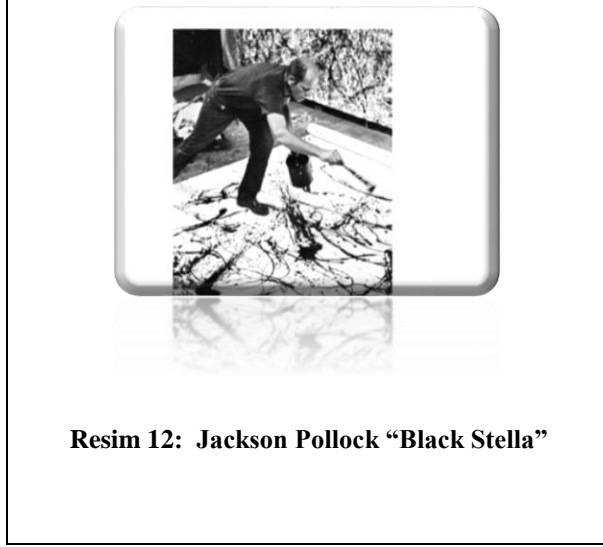

Resim 11: Kazimir Maleviç

1.7. 1940 Sonraki Sanat Hareketleri

1.7.1. Action Painting

Resim yapma eylemi, fiziksel vücut hareketlerine ve rastlantısal sonuçlara göre yönlendirilmiştir. Amaç sanatçının özgür ve özgün ifadesini kullanarak malzemede sınırsızlığı tatmaktır.

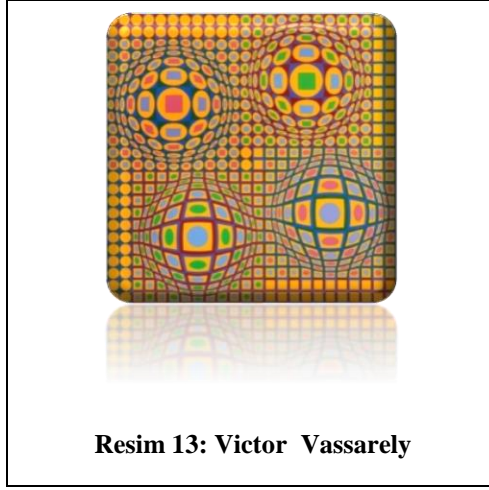
Resim 12: Jackson Pollock "Black Stella"

1.8. 1960 sonu Sanat Hareketleri (Pop - Art, Op- Art)

1.8.1. Pop -Art: Pop-Art, endüstrinin, günlük tüketim eşyalarının, popüler kültür üzerindeki etkilerini (Olumlu-olumsuz) kitlesel iletişim çağının teknikleriyle ifade etmiştir. Hazır nesnelere, alışıldık mekanlarından çıkarak, abartılı boyutlardagenellikle, resimli roman ya da reklamcılık teknikleri kullanılarak yeniden üretilmişlerdir. Pop sanat, önce 1950 ortasında İngiltere’de, 1950’den sonra ABD’de aktif olan sanat akımıdır. Geleneksel disiplinlere ve sanatlara karşı olarak pop sanat, popüler kültürü sanat nesnesi olarak kullanmıştır.

Baskı ve mekanik çoğaltımdaki gelişmeler pop sanatın varlığını geliştirmesini sağlamıştır (Yaman,2013, 350).Sanatçılar teknolojiyle birlikte, tüketim nesnelerini kullanmışlardır. MarcelDucamp’la başlayan tüketim kültürüne tepki gösterilmesi ve hazır nesnelere kullanılması Schwitters,Warhol, Hamilton, Wesselmann, Rauschenberg, Beuys gibi sanatçılarla devam etmiştir.

1.8.2. Op-Art : Op Sanatın çıkış noktasını, üç boyutluluk yanılsaması oluşturmuştur.1960’lardamodern bir sanat akımı olarak gelişen Optik Sanat, bilim ve sanat birlikteliğiyle, hareketin dinamik etkisini kullanmıştır. Geometri ve matematiği, estetikle birleştiren Op Sanat, heykel, video, grafik ve dijital sanat türleri içinde de etkisini göstermiştir. Empresyonist CamillePisarro, Post-Empresyonist Georges Seurat ve Paul Signac, Soyut sanatçı PietMondrian gibiresimler bilimsel bir tavırla renk ve optik üzerine araştırmalara önem vermiş, bu araştırmalar Op Sanat’a temel oluşturmuştur.

Resim 13: Victor Vassarely

2. BATI SANAT AKIMLARININ SANATÇILARAVE SANATA KATKILARI

Endüstrinin ivme kazanmasıyla, araştıran, deneyen, eleştiren, madde ve mana da özgür ve sınırsız olmak için çaba sarf eden sanatçı, estetik kalıplarını, kurallarını ve tekniklerini ortadan kaldırmaya çalışmış, geleneksel yerine, eser üretiminde yeni deneyimler için mücadele etmiştir.

Farklı süreçler ve mekanlarda, birbirine rakip yada birbirini takip etmiş olan sanat akımlarında, sanatçı buldum derken, o bulunan bir başka ekolün doğuşunun habercisi olmuştur.

“Ne Giotto' nun mekân derinliği gibi resme getirdiği yenilikler, ne hümanizmanın etkisiyle meydana gelen Rönesans çağının üstün resim tekniği, ne de Barok sanatın taşkın çizgileriyle ışık-gölge estetiği, sanatta bir devamlılık sağlayamamıştır. 19. yüzyılın ikinci yarısında Empresyonizmle başlayan ve günümüze kadar farklı anlayışlara uzanabilen sanat anlayışları ortaya çıkmıştır” (Elmas2005,281-282).

Sanatta modernizmin başlangıcı, sanatçıların çevreyi gördükleri gibi betimlemeyi bırakmalarıyla atılmıştır. Geleneksel kurallar değişime uğramıştır. Artık her yeni hareket ve oluşum, yenilik ve fark yaratıyorsa estetik anlayışta değişmiş demektir. Sanat eserinin, güzel ya da çirkin olması değil; üretildiği dönemi yansıtabilmesi önemlidir. 19. yüzyıl sonu ve 20. yüzyıl boyunca sanat dünyası, daha önce hiç izlenmediği kadar yakından izlenmeye başlanmıştır.

“Geçmiş yüzyıllarda egemen olmuş tarz, stil, akım, ekol, sanat grubu ya da okulu ve benzeri oluşumlarla 20.yüzyıldakilerle kıyaslanırsa bu yeni disiplinlerin etkinliği ve sanat dünyasında, hem bunalımlı hem de doğurgan ortam mevcuttur. Bu yaklaşım sanat yapıtını kesin değil geçici, dönemsel tanımlamalara indirgemeye bir kapı aralamak felsefi ve mantıksal tutumun kesinlik arayışının karşısında duruşunu temsil etmektedir” (Aktulum,2016;11).

Sanatla toplumsal değişim arasında doğrudan bir ilişki söz konusudur. Toplumsal değişim, sanat ve sanatçı için bir tür kendini yenileme, dönüştürme süreci sayılabilir. *“Sanatçı, toplumu değiştirmek isterken bu değişimi ilkin kendinde, kendi sanatında yaşar. Çağının tanığı olarak gördüklerini, duyumsadıklarını eserine yansıtırken kendisi de değişir, dönüşür” (Uzun,2014;123).*

Ünlü sanat yapıtlarının mekanik olarak yeniden üretimi, insanların daha kolay erişebilmesine imkân sağlamaktadır. Çünkü bu görüntülere sanat kitaplarından bakabilir, hatta kişiler bu eserleri poster formunda kendi duvarlarına asarak onlara sahip olabilirler. Denebilir ki, sanat eserleri böylece gizemini yitirir ve orijinalindeki dokunulmazlık ve büyü azalır. Yeniden üretimin en temel sonucu, öncesinde yalnızca tek bir yerde bulunan eserin, şimdi pek çok farklı içerikte görülebilmesidir (Engin&Duruman;2017,169).

Örneğin Amerikalı ressam Russell Connor bilindik başyapıtlardan bazı parçaları yeniden birleştirip yeni tablolar yapmıştır. Ressam Edouard Manet'in (1892) "A Bar At The Folies Bergere" isimli çalışmasını Picasso'nun "Guernica" adlı yapıtının önüne alarak "Savaş ve Barış" çalışmasını gerçekleştirmiştir. 2006 yılında Başkan George Bush'un Irak savaşını eleştiren bir tavırla ürettiği eserinde, birbirine geçmiş çakışan kimliklerden oluşan postmodern bir gönderme oluşturmuştur. (Danto,2010,250). Connor'un tablolarının amacına

ulaşması için konularının bilindik olmasının yanısıra geçmiş ile kurduğu güçlü bağların örneğidir.

Resim 14: “WarandPeace” (2006) by RussellConnor. (Photo courtesy of the artist andtheAnitaShapolsky Gallery)

Bir diğer örnek ise; Bruce Naumann'ın “Sanatçının Çeşme Olarak Otoportresi” isimli çalışmasıdır. Sanatçı kendi portresini görüntülüyor ama bir çeşme olarak. “Çeşme vurgusuyla işin Duchamp’a göndermede bulunduğu açıktır. Fakat dahası var Duchamp bir hazır nesneyi sanat yapıtına dönüştürüyordu. Naumann kendisini “çeşmeleştirirken” sanatçının “hazır nesne” olarak algılanışına bir vurguda bulunuyor. Neden hazır nesne, çünkü sanatçı sürekli olarak düşünüldü zamanlar boyunca. Biz çeşmenin musluğunu çevirip suyu akıtır gibi, sanatçıdan isteyeceğiz, o da bize yapıtlarını akıtacak”. Kısacası değil 45 yıl önce, bugün bile çok yeni ve güncel bir yapıttır (Kahraman,2015,373).

Resim 15: Bruce Naumann, “Sanatçının Çeşme Olarak Oto portresi, 1970”

Her sanatçının döneminden nasıl etkilendiği ve geriye yönelik nasıl esinlendiğini görmek/izlemek hem sanatçıyı hem de eserinin sanat algısını anlamak için oldukça önemli görülmektedir.Çünkü, her eser kendinden önceki eserlerin bir ürünü, genetik bir mirasıdır.

Konu kapsamında Türkiye’den bir sanatçının çalışmalarını da örnekleyebiliriz. Genco Gülan; resim, heykel, performans ve yeni medya gibi kavramsal çağdaş sanat yapıtlarının tümünü “fikir sanatı” olarak tarif eden bir sanatçıdır. Gülan, bir röportajında (Engin&Duruman;2017,81) “Sanat Tarihi içinde gezinirken kendimi bir zaman makinesine binmiş gibi hissederim. Tarihsel gelgitler içinde dolaşmak çok zevkli bir serüvendir. Yeniden yorumlama yöntemi-ki günümüz sanatının en önemli araçlarından birisidir- buna bağlı olarak sağlar. “Kendi Portresi” isimli serimde bunu bir adım öteye taşıyıp sadece farklı

dönemlerde yaşamış büyük üstatların yapıtlarını yorumlamaktan öte kendimi onların yerine koymayı deniyorum.

Artık farklılığımı benzerlikte arıyorum. Bu yaklaşım da beni oldukça özgürleştirdi diye düşünüyorum. Ustaları yorumlamak müthiş bir deneyim, kendileriyle tanışmış gibi oluyorsunuz” yorumlarını bizlerle paylaşmıştır. Yani tarihe tanıklık etmenin yanısıra onun müze, galeri ya da koleksiyonlardan çıkarıp görsel bir kültür ürünü olarak toplumla paylaşmanın yolu açmış oluyolar”, sözleriyle sanat içindeki yeni oluşum sürecini bizlere özetlemiştir.

Bu bağlamda aslında sanatçının arayışının bitmek bilmeyen merakı eskiye öykünerek geleceğe yelken açması sanatın yeni nesillere ve sanat takipçilerine bir nevi kolaylık sağlamaktadır. Tıpkı evimizin salonundan Louvre Müzesinde gezintiye çıkmak kadar ulaşılabilir olması gibi. Aslında sanatçıya ve sanata yön veren popüler kültür ve medya da bu tür sanat eserlerine imkân vermektedir. Yani reklamı yapılan bir ürünü arka planda eski ile entegreli sunmak insanların görsel hafızalarında daha kalıcı imajlar bırakmak için müthiş bir yöntemdir. Sanatın gelişen ve değişen toplumlarda dinamikleri ve teknoloji de takip ederek yeni ve alışılmadık dışında eserler üretmesi onun doğurganlığının temsidir. Bu doğurganlıktan doğan kardeşler arasında kan bağı da olsa hepsi farklı kimlik ve mizaçlara sahiptirler.

Sanat eleştirmeni Hal Foster, uyarılama/kendine mal etme sanatının “her resmin altında daima başka bir resim olduğunu” ortaya çıkardığını yazmıştır. Foster, sanatçı sanat objelerinin üreticisinden çok işaretlerin manipülatörü haline gelir ve izleyici de görünür olanın tüketicisi yada estetiğin pasif seyircisi olmak yerine mesajların aktif okuyucusu olur”(Akt.Barrett,2015,302).

Resim 16: Genco Gülan, Rene and Cory 2014. Müdahale edilmiş dijital fotoğraf.

Genel olarak yeniden üretme yerine, eskiye öykünme yada yapılmış olanları “kendine mal etme” yaklaşımında çağı eleştiren ve yeniden gözden geçiren bir tavır, yeniden bir doğuşu temsil etmektedir. Sanat bizim dünyayı algılayışımızı ve onu zihinsel bir gerçek haline getirişimizi etkiler. En önemli işlevlerinden birisi budur. “Kübizmin ortaya konmasından sonra eğer binaları yeni bir anlayışla inşa etmiş evlerimizi hatta masalarımızın üstünü yeni bir anlayışla düzenlemişsek olmaz denilen bir şeyi yapmaya başlamışsak bu sanatın algılarımıza getirdiği katkının sonucudur” (Kahraman,2015,55).

Sonuç ve Tartışma

Sanatçılar eserlerinde bağımsız ve özgün imgelerin yanısıra geçmişten referanslarda alırlar. Üretilen sanat nesnesi toplumsal belleğin ve karakterin oluşmasında etkin rol üstlenmektedir. Her sanat nesnesi çağdaş boyutlarda dokuman niteliğinde canlı birer model olmayı başarmışlardır.

Her sanat üretimi bir felsefe üzerine kurulur. Onu algılamadan ve çözümlenmeden daha ileriye gitmek imkânsızdır. Sanat yapıtı, sadece ne yansıttığını değil onun üzerindeki düşünceler ve yapıtı biçimlendiren kültürel güçler karşısında etken bir pozisyondadır. Yani eser, kendi toplumsal etkilerini yaratır, çevresindeki dünyayı etkiler. Bir sanatçı eserinde, öznesinin ruhunun, duygularının ve karakterinin halini üslubunu göstermelidir. İzleyiciye ulaşan tek bir

duygu tek bir ses vardır. Unutulmaması gereken sanat eserinin suje tarafından pozitif ya da negatif yönde geri bildirimlerle kalıcılığının sağlanmasıdır. Yani sanat eseri üretiminin amacına ulaşması, onun var olması; yorumlanması ve algılanmasına bağlıdır. Çağımızda pek çok sanatçı, beğendiği eserleri kendi birikimleri ve düşünceleriyle tekrar yorumlayarak hayata geçirmişlerdir. Amaç kopyalamak değil edindiği fikri, kendi içselleştirdiği bilgi ve duygu birikimi ile farklı biçimlerde, kendine has bir eser ortaya çıkarmaktır. Başka eserlerde gördüğümüz fikirleri anlayabilmek için ön ve arka yapı elemanlarının nasıl bir araya getirildiklerini ve neden belli bir düzen içinde sunulduklarını anlamamız gerekir. Genellikle bu fikirleri içselleştirmemiz gerekmektedir. Örneğin; Vincent Van Gogh sıklıkla kendisini zincirdeki bir bağlantı olarak nitelendirmiştir. Çalışmalarını, kendisinden önce gelenlerin eseri üzerine inşa ederek ve kendisinden sonra geleceklerin üzerine bir şeyler inşa edebilecekleri eserler ortaya koymak isteğiyle eser üretiminde bulunmuştur.

Sanatçılar genellikle geçmiş ve çağdaşları sanatçıların eserlerini bilir ve özellikle belirli sanatçıların eserleri konusunda bilgi sahibidirler. Hatta naif sanatçılar bile toplumlarındaki görsel temsillerin farkındadırlar ve bundan etkilenirler.

Küreselleşme, teknolojik gelişim, çokkültürlülük, disiplinlerarasılık gibi kavramların ivme kazandığı bir zeminde, sanatın ve sanatçının fikirleri ve yaratımları öne çıkmıştır. Sanat toplum ilişkisinin işlevselleşmesi ve yaygınlaşması, medya, popüler kültür, teknoloji-tasarım gibi çağımızın hergün yenilenen ve değişen oluşumları sayesinde gerçekleşmiştir. Ancak toplumların kültürel ve sanatsal dönüşümlerinde bu hızlı ve “bazen de bilinçsiz etkileşimin” ne ölçüde faydalı olduğu sorgulanmalıdır. İşte bu sorgulama da objektif yaklaşım adına sanatçının üretimindeki amaç ve fikirlerine cevaplar bulmak gerekmektedir. Bu cevapların içinde sanatçının içinde bulunduğu sosyo ekonomik ortamdan hitap ettiği sosyo- kültürel çevre aynı kadraj içinde olmalıdır.

Sanat yapıtının orijinal bir nitelik taşıdığı ve sanatçının bağımsız, öznel görüşünün ürünü olduğu bir gerçektir (Fırıncı;2006,111).Ancak sanat eserinin yeniden yorumlanarak üretilmesi kendine mal etme eylemi artık orijinal olanın reddi ve sorgulanması sorununu gündeme getirmektedir. Engin’in bizlere aktardığı gibi (2017;123); “kendine mal etme; görüntüyü ait olduğu bir çevreden ve içinde bulunduğu koşullardan koparak başka bir anlam kazanacağı farklı bir çevreye taşımaktır.”

Orijinal esere ait detayların (içerik, biçim, üslup, anlam duygu v.b.)değiştirilerek yeni bir esere özgü detayların yeni ürün içerisinde orijinal esere çağrışım yapacak şekilde özellikle kullanılması bir anlamda orijinal esere gönderme yapılması olarak adlandırılan yeniden yorumlama ile sanatçılar eserlerini üretmede sınırsız olmanın özgürlüğünü yaşamaktadırlar. Yeniden üretimde; saygı gösterme, alay etme, atfetme gibi farklı anlamlar yüklemeye amacıyla yapılmış olabilir. Modern sanatta bize sunulan imgeler neler öğretiyor? Bu imgeler alımlayıcıdaki arzu, öfke ya da isteğin harekete geçmesine yardımcı oluyor mu? Bu imgelerin organize edildiği ve izleyiciyle buluştuğu tarihsel koşullar nelerdir?, Bu imgeler neyi ifade ediyor? sorularıyla, gerçekçilik, dışavurumculuk, biçimcilik ve benzeri birçok sanat eserinin işlevselliği değerlendirilmiş olur.

Bu sayede etkileşimde bulunan eserlerin içindeki unsurlar yeni anlamlar kazanmakta anlamları çoğalmaktadır. Bu amaçla, sanatçılar, topluma ait göstergeleri sahiplenip kendine ait simge ve imgelere dönüştürerek bildik imgelerden yeni anlamlar yaratan bir sorgulama süreciyle güncel olan “görsel” ve “popüler kültür”ün şekillenme ve biçimlenmesinde aktif rol üstlenmişlerdir. Çağımızın üsluplaşma girişimleri içerisindeki yaklaşımların, yeni değerler ile tanışmamıza yardımcı olacağı düşünülmektedir. Sanatçılar, her geçen gün kendilerini geleneksel ve genel olandan kopartıp, kendi kişisel tarihleri ile ayrıcalıklı bir diyalog üretmektedirler. Onların eserleri belki de zamanın ötesinde olarak değerlendirilirken kapalı bir kutu olmak yerine sanat türlerinin sosyalleşmesi ve takipçilerinin arttığı görülmektedir. Sanata yön veren sanatçıların mevcut anlamlandırmaları yeniden üretmek eskinin geleneklerin baskın olanın yeniden ele alınışını, eleştirisini, yaratıcılığını ve sanatsal olan anlamlandırmaları üretmek bize sanat ve sanatı okuma yolunda yeni kapılar açmaktadır. Zaten sanat akımlarının oluşumunun nedenleri de bu değil midir? Nihai olarak nesne artık bir ortak kullanılan yaşantının, nesne ile özne arasındaki bağın görülmeyen içi boşaltılmış olan mananın imgeleştirilmesidir.

KAYNAKLAR

- Aktulum,K.(2016).Resimsel Alıntı (Resimlerarası Etkileşimler ve Aktarımlar). Konya.Çizgi Kitabevi.
- Antmen,A.(2008). 20 Yüzyıl Batı Sanatında Akımlar. 1. Baskı. İstanbul. Sel Yayıncılık.
- Ayaydın, A. (2015). Art Nouveau Akımına 21. Yüzyıl Perspektifinden Bir Bakış. *ulakbilge*, 3 (6), s.59-73.
- Barrett, T. (2015). (Çev.E.Ermert). Neden Bu Sanat? Çağdaş Sanatta Estetik ve Eleştiri. 1. Baskı.Hayalperest Yayınevi. İstanbul.
- Batur, E. (1995). Sanat Dünyamız, Avant-garde 1945-1995 Son Yarım Yüzyılın Sanat Akımları, Bahar 1995, İstanbul.
- Danto, A.C. (2010). Sanatın Sonundan Sonra.(çev.Z.Demirsu). 1. Baskı.İstanbul.Ayrıntı Yayınları.
- Elmas, H. (2006). Ondokuzuncu Yüzyıldan Günümüze Özgürlük bağlamında Sanat Neydi, Ne Oldu?. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (15), 281-298.
- Engin, C.(2017). "Postmodernizm ve Yeniden Sunum" *Kontrast Fotoğraf Dergisi*. Kış 2017-18. Afsad Yayıncılık. Ankara.
- Farthing, S. (Ed.). (2014). Sanatın Tüm Öyküsü, F. C. Çulcu ve G. Aldoğan (Çev.), İstanbul: Hayalperest Kitabevi.
- Fırıncı, Mehmet. (2006). "Alman Ekspresyonizmi (Dışavurumculuk), DieBrücke (Köprü) ve Türk Baskı Resim Sanatına Etkileri", *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, Sayı:19, İzmir, 2006.
- Gombrich, E. H. (2007). Sanatın Öyküsü. (16. Baskı). (çev. E. Erduran, Ö. Erduran) İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Kahraman, H.B. (2015). Bakmak Görmek Bir De Bilmek(Çağdaş Sanat Dünyasında Hayatta Kalma Kılavuzu). 1.Baskı. İstanbul.Kapı Yayınları.
- Kedik, A. S. (2010). "Richard Long: Bir Yürüyüşün İma Ettikleri", *Gazi Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Sanat ve Tasarım Dergisi*, Sayı 5, s.107 120.
- Little, S., (2006). İzmler Sanatı Anlamak, Yapı Yayın, İstanbul.
- Lynton, N(1991)., *Modern Sanatın Öyküsü*, 2. Basım, Remzi Kitapevi, İstanbul.
- Uzun, A. (2014). 1950 Sonrası Toplumsal Olayların Sanata Yansıması. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enst. Resim Ana Sanat Dalı Yayımlanmamış yüksek lisans Tezi.
- Wölfflin, H. (1990), (Çev. H.Örs), Sanat Tarihinin Temel Kavramları 3.Baskı Remzi Kitabevi, İstanbul.
- Yağmur,Ö.(2016). Doğayı Şekillendiren Sanat:Land Art. *İdil* 2016,cilt 5, Sayı, 27,Volume 5,Issue27. DOI: 10.7816/idil-05-27-08.